

**1-7 TEMMUZ İSHALLİ HASTALIKLARI ÖNLEME
VE AĞIZDAN SIVI TEDAVİSİ HAFTASI**

Ülkemizde Sağlık Bakanlığı tarafından ishalden korunmada temizliğin öneminin vurgulanması ve ağızdan sıvı tedavisinin gerekliliğinin anlatılabilmesi için 2003 yılından beri her yıl Temmuz ayının ilk haftası (1-7 Temmuz) "Ağızdan Sıvı Tedavisi Haftası" olarak ilan edilmiştir.

İshal, altı ay ve iki yaş arası çocuklarda daha sık görülen çeşitli mikropların neden olabildiği çoğunlukla mikroplarla kirlenmiş su ve gıda ürünlerinden kaynaklan günde üç ya da daha fazla sayıda sulu dışkılama ile karakterize sindirim sistemi enfeksiyonun bir belirtisidir. Akut ishal, iki haftalık süreyi aşmayan ishaldir. Akut ishal, sıvı kaybına (dehidratasyon) yol açabilir ve malnütrisyonu kolaylaştırabilir. İki haftadan daha uzun süre devam eden ishal vakaları kronik olarak değerlendirilmekte olup genellikle beslenme sorunlarına ve ölüme neden olabilmektedir. İshal olgularının yaklaşık beşte biri kronik hale gelebilmektedir.¹

İshalin genel olarak nedeni temiz olmayan su, kötü sanitasyon ve kötü temizlik koşullarına bağlı olarak mikroplardır.² İshal, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, mikrobik ishaller başta olmak üzere önemli bir sağlık sorunu ve çocuk ölümlerinin sebeplerindendir.^{2,3} Küresel olarak beş yaş altı çocuklarda her yıl 1,7 milyar ishal vakası görülmekte olup, bir günde 2195 çocuk ishal nedeniyle yaşamını yitirmektedir. İshalden korunmada son 20 yılda yapılmış rotavirüs aşıları, emzirme, güvenli su temini, hijyen ve sanitasyonun sağlanması önemlidir.^{3,4} Ülkemizde 1986 yılından beri çocuk ölümlerinin başlıca sebepleri arasında yer alan ishale bağlı ölümleri önlemek amacıyla Bakanlığımız tarafından "İshalli Hastalıkların Kontrolü Programı" yürütülmekte olup kontrol programı ile ishale bağlı ölümler, çocuk ölümleri içerisinde ikinci sıradan yedinci sıraya gerilemiştir.⁵

¹ [İnternet] http://ekutuphane.sagem.gov.tr/kitaplar/ishalli_hastaliklarin_kontrolu_programi_ve_ishal_modul_egitimi_katilimci_kitabi.pdf Erişim: 26.06.2018.

²[İnternet] <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/diarrhoeal-disease> Erişim: 26.06.2018.

³[İnternet] <http://www.ctf.edu.tr/stek/pdfs/23/2303RO.pdf> Erişim: 26.06.2018

⁴ [İnternet] <https://www.cdc.gov/healthywater/pdf/global/programs/Globaldiarrhea508c.pdf> Erişim: 26.06.2018.

⁵ [İnternet] <http://www.trbism.gov.tr/index.php/duyurular/1/genel-duyurular/110/agizdan-sivi-tedavisi-haftasi> Erişim:26.06.2018.

Bu döküman, Dr. Merve Büke, Dr.Zehra Gürel Dr. Merve Parlak, tarafından, Prof. Dr. Levent Akın danışmanlığında 26.06.2018 tarihinde hazırlanmıştır. Bu bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik,vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir: Büke Gürel Z, M Parlak M , Akın L. 1-7 Temmuz İshalli Hastalıkları Önleme ve Ağızdan Sıvı Tedavisi Haftası.

HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi-227.

[İnternet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim:01.07.2018.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-227

1978 yılında küresel olarak ishalleri hastalıklar kontrolü için DSÖ tarafından İshalleri Hastalıklar Kontrol (CDD) programı oluşturulmuştur. Bu programının temel amacı beş yaşın altındaki çocuklarda ishalleri hastalıkların ve ishale bağlı etkilerinin (özellikle malnütrisyonu) azaltılmasıdır. İshalleri hastalıkların kontrolü programları tüm gelişmekte olan ülkeler için dört hedef belirlemiştir:

1. Dehidrasyonu (vücuttan sıvı kaybı) önlemek; evde bulunan sıvılarla ishalin uygun tedavisini sağlamak,
2. Ağızdan sıvı tedavisi kullanarak ishale bağlı dehidratasyonu önlemek,
3. İshal ve sonrasında uygun beslenme,
4. Ciddi dehidrate olgular için damar içi sıvıların ve kolera, shigella gibi olgularda antibiyotiklerin seçilerek kullanılması.⁶

Çocuklarda görülen ishal vakalarının büyük çoğunluğu hafif-orta derecede ishallerdir. Hafif ishal vakalarında ishal olmasına rağmen çocuk iyi görünür, ishal dışı bir şikayeti olmayabilir. Bu durumda sık sık su verilmesi, anne sütüne devam edilmesi ve çocuğun susuzluk bulguları bakımından izlenmesi yeterlidir. Orta derecedeki ishal vakalarında, çocuklar çok susarlar ve huzursuzdur. Bu durumda; 6 aylıktan büyükse ağızdan sıvı tedavisi kullanılarak tedavi edilebilmektedir. Dehidratasyonu önlemek için çocuğa her zamankinden çok ve sık sık sıvı verilmeli, beslenmesi kesilmemeli, uygun gıdalarla beslenmeye devam edilmelidir. Ağızdan sıvı tedavisi, temiz içme suyu, , tuzlu ayran, pirinç suyu, sebze veya tavuk çorbası gibi besinlerin verilmesi uygun olan sıvılardandır.⁷

Dehidratasyon tedavisine rağmen ölen çocukların ölüm sebebi genellikle yetersiz beslenmesidir. İshal sırasında, gıda alımında azalma olması, kilo kaybına ve büyümede gecikmeye neden olmaktadır. Çocuğun beslenmesi azaldığında malnütrisyon (kötü beslenme) ortaya çıkabilir, malnütrisyonu olan çocuklarda durum daha da kötüleşebilir. Malnütrisyon ise daha şiddetli, uzun süreli ishale yol açmaktadır. Bu kısır döngü şu şekilde kırılabilir:

- ✓ İshal sırasında ve sonrasında besin açısından zengin ve sindirimi kolay gıdalar vermek;
İyileşme olduğunda çocuğun yaşına uygun, besleyici bir diyet vermek.⁸

⁶ [İnternet] <http://www.ttb.org.tr/STED/sted0800/5.html> Erişim: 26.06.2018.

⁷ [İnternet] <https://siirtbaggozeasm.wordpress.com/2017/07/01/1-7-temmuz-ishalleri-hastaliklarin-onlenmesi-ve-agizdan-sivi-tedavisi-haftasi/> Erişim: 27.06.2018

⁸ [İnternet] <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43209/9241593180.pdf;jsessionid=0F1BE262D1FB23CEFED20072E4320301?sequence=1> Erişim:26.06.2018.

Bu doküman, Dr. Merve Büke, Dr.Zehra Gürel Dr. Merve Parlak, tarafından, Prof. Dr. Levent Akın danışmanlığında 26.06.2018 tarihinde hazırlanmıştır. Bu bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik,vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir: Büke Gürel Z, M Parlak M , Akın L. 1-7 Temmuz İshalleri Hastalıkları Önleme ve Ağızdan Sıvı Tedavisi Haftası.

HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi-227.

[İnternet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim:01.07.2018.